

2. CENA VÝBORU SEKcie PRE VEDECKÝ A ODBORNÝ PREKLAD A VÝBORU SEKcie PRE UMELECKÝ PREKLAD

Volám sa Lucia Šuňavská, som študentkou 1. ročníka magisterského štúdia prekladateľstva a tlmočníctva anglického jazyka a kultúry a 2. ročníka bakalárskeho štúdia prekladateľstva a tlmočníctva poľského jazyka a kultúry na Fakulte humanitných vied UMB v Banskej Bystrici. Pochádzam z Michaloviec, po ukončení štúdia na gymnáziu som študovala v Bratislave najprv podnikový manažment na City University a na Vysokej škole manažmentu, neskôr som na Fakulte managementu UK ukončila magisterské štúdium v odbore marketingový manažment. Záujem o prekladateľskú činnosť ma motivoval študovať prekladateľstvo na Filozofickej fakulte UKF v Nitre formou 4-semestrálneho špecializačného postgraduálneho štúdia odborného prekladu. Po jeho ukončení som však naďalej vnímala potrebu ďalšieho vzdelávania sa v oblasti translatológie, a preto som sa rozhodla pre štúdium na Fakulte humanitných vied UMB v Banskej Bystrici. Z rodinných dôvodov študujem externou formou.

Práca je kritickým pohľadom na preklad knihy *The Shack* kanadského autora **W. P. Younga**, ktorá vyšla v slovenčine pod názvom *Chatrč* vo vydavateľstve Tatran v roku 2009. Je napísaná formou eseje a poukazuje na viaceré, i keď ani zďaleka nie všetky nezrovnalosti medzi originálom a prekladom, či už po stránke sémantickej, expresívnej či štylistickej. Venuje sa konkrétnym riešeniam, navrhuje ich alternatívy a pýta sa na príčinu týchto neekvivalencií. Odpoveď nie je súčasťou tejto práce, jej hľadaniu podriadila autorka výskum v rámci svojej bakalárskej práce, ktorú úspešne obhájila na FHV UMB pod názvom *Interpretačno-translačná analýza knihy Chatrč od W. P. Younga*. V nej ponúka niektoré potenciálne vysvetlenia príčin neadekvátnych prekladateľských riešení.

ČO BOH POVEDAL. ČI NEPOVEDAL?

Chatrč. Veľavravné. Prečo? Lebo.

Lebo v našom malom slovenskom čitateľskom svete sa nenájde priam nikto, kto by ju krátko po uvedení na trh nezazrel na najvychytenejších miestach kníh-

kupectiev. Alebo o nej aspoň čo-to nezačul. A potom sú takí, a na naše pomery ich vôbec nie je málo, ktorí ju čítali. Lebo ju možno našli pod stromčekom. Od Ježiška. Vianoce 2009.

No a? No a o tom chcem písať. Vlastne, nie o tom, že sa jej na Slovensku predalo okolo osemdesiat tisíc (!) kusov. Ani nie o tom, že ju čítali ľudia všetkých vekových kategórií, od pubertiakov až po rovesníkov pána Lasicu. (Bez urážky, pán Lasicu.) A vlastne nechcem písať ani o tom, čo vyvolala. Veď, čo asi? Ohlasy! Tak neskutočne rôznorodé, že by sa človek mohol čudovať: To fakt hovoria o tej istej knihe? Velebená, do neba vychválená i pranierovaná, do pekiel zatracovaná. Prečo? Lebo sa dotýka tej odvekej najnútornejšej otázky ľudského bytia. Otázky, ktorú kladie bytie Bytiu.

Áká *Chatrč* vlastne je? No. A už sme pri tom. *The Shack* je, podľa mňa, veľmi podnetná. Má zaujímavý dej, ukrýva hlboké myšlienky, vyvádza z koľají stereotypov, otriasa skostnatenými presvedčeniami, ponúka nové pohľady. A teda, aká je *Chatrč*? Hm. Skoro taká ako *The Shack*. Skoro.

A to je to, čo ma zaráža a, vlastne, to je konečne to, o čom by som chcela, aby táto esej bola: až na jeden celkom zaujímavý kritický názor na jazykovú stránku knihy som doposiaľ nikde nenašla odbornú či neodbornú poznámku k jazyku. K jazyku prekladu. Na ktorejkoľvek rovine. Samozrejme, nenárokujem si neomylnosť, pretože som zaiste nepreskúmala úplne všetky zdroje, ani sa nechystám. Nie je to podstatné.

To, že s *Chatrčou* nie je niečo v poriadku, som si pri prvom čítaní všimla na 67. strane. Až? Áno, veď to poznáte. Zaujímavý dej vás vtiahne a necháte sa unášať. Hoci, sem-tam čosi vyruší, ako napríklad slovo „mätež“ (áno, spisovné a správne, avšak, predsa, úprimne: nezaváňa dlhovekosťou a nevyvoláva podobné emócie ako apatieka, švec či árešt?) alebo „*futro dvier*“ (hovorové, ako uvádza KSSJ), „*doplniť pohonné hmoty*“ (to zas príliš administratívne, namiesto jednoduchého „*natankovať*“), „*trafený trkvas*“ (v origináli „*loony kook*“ by patrične vystihlo naše „*blbec*“). Alebo si viete predstaviť našťavaného päťdesiatnika použiť nadávku „*trafený trkvas*“?), „*supraracionalita*“ (áno, „chcelo“ to byť „*mimorozumová skúsenosť*“, pojem „*supraracionalita*“ v slovenčine neexistuje), „*hmotná komunikácia*“ (nech si už čitateľ predstaví pod tým čokoľvek, autor mal na mysli „*an overt communication*“), „*vírivá kakofónia*“ (hádám si čitateľ domyslí alebo vyhľadá pojem hudobnej vedy), „*kostolná spiritualita*“ (zaujímavé slovné spojenie, pod ktorým sa dá predstaviť všeličo) či konštrukcia „*uskutočňovať obchodné telefonáty pre svoju v meste sídliacu firmu*“ (priam neuveriteľné prekladateľské riešenie, snáď ani nie hodné komentára), aby som spomenula aspoň niektoré.

Až som sa dostala na stranu 67, na ktorej sa Ježiš sám predstavuje ako „*Hebrej z Judášovej rodiny*“. To už bolo priveľa! Dovolím si tvrdiť, že aj úplný ateista a človek, ktorý nikdy neprekročil prah kostola či inej modlitebne, vie, kto bol

Judáš. Každý. Na to nie je potrebné príslušenstvo k žiadnej náboženskej komunite. Príbeh Ježišovej zrady i meno zradcu sú dobre známe, a to meno sa u nás často používa i ako antonomázia. A i keď je zrejme, že v tých časoch bol „každý s každým rodina“, predsa len zaradiť Ježiša a Judáša do tej istej rodiny je trochu „silná káva“. Kresťan, ktorý má odsedených aspoň zopár hodín v kostole, najmä vo vianočnom čase, hneď vytuší, že ide asi o „Júdov kmeň“, pretože to tak pozná z biblických textov (hoci netvrdím, že tomu aj rozumie). Pre krátke vysvetlenie, v Evanjeliu sv. Matúša je uvedený rodokmeň Ježiša Krista, kde Júda je jeden z dvanástich Jakubových synov, cez ktorého vedie línia od Abraháma po Ježiša. Keďže od Júdu po Ježiša je 40 pokolení, ťažko hovoriť o „rodine“ v pravom zmysle slova, hoci je pravda, že byť „*Hebrejom z Júdovho kmeňa*“ znie pre nezainteresovaných trochu cudzo. A, aby to nevyzeralo, že ťarcha rozhodovania o tom, či ide o Júdu alebo Judáša, spočíva na pleciah prekladateľa, musím podotknúť, že originál uvádza „*Hebrew from the house of Judah*“, kde sa vlastne „*family*“ ani nespomína. A len na dodatok, Judáš je v angličtine „*Judas*“, takže rovnako ako v slovenčine, sú „*Judah*“ a „*Judas*“ dve odlišné mená, na zistenie čoho nie je potrebné teologické vzdelanie ani členstvo v cirkvi či v zbore. Stačí internetový prehliadač.

Pôvodne som svoju esej, či skôr kritický príspevok, chcela nazvať „*A Cherry on a Piece of Pie*“. Je to akási „mätež“ slovenskej metafory a posunutého anglického frazeologizmu. Čo ma k tomu viedlo? Názov šiestej kapitoly. *Kúsok π* . Doslova a do písmena. Čo to má znamenať? No čo asi? Preklad anglického názvu šiestej kapitoly. *Piece of π* . Nič viac a nič menej. Pokladám za trápne vysvetľovať, že hoci sa u nás grécke písmeno, ktoré predstavuje hodnotu Ludolfovho čísla, číta „pí“, v angličtine sa vyslovuje homonymne so slovom „*pie*“ (teda „páj“), a že keď si rodený, prípadne naturalizovaný anglicky hovoriaci prečíta názov šiestej kapitoly, hneď mu je jasné, že ide o „*piece of pie*“ a podľa toho očakáva, čo sa bude diať. Čo si predstaví slovenský čitateľ pod názvom *Kúsok π* ? Kružnice? Kruhy? Ak je hodnota π rovná 3,14, koľko je „kúsok“ z neho? Bude čitateľ v tejto kapitole očakávať „kúsok matiky“? Ťažké vzorce? Krkolonné matematické definície? Podľa mňa sa tu nedá hovoriť o exotizácii prekladu. Ide o absolútne nepochopenie originálu! V prekladateľskom procese nenastal prenos obsahu ani funkcie. Zachovala sa len forma. Nečakaný didaktický moment. Potvrďuje, že z prázdneho taniera sa nejese.

Šiesta kapitola je rozhovorom osôb v kuchyni, na pozadí ktorého jedna z nich pripravuje večeru, okrem iného pečie „*páj*“. A práve šiesta kapitola je z pohľadu prekladu naozaj čerešničkou. Rada by som uviedla všetky zaujímavosti, ktoré sa vmestili na tých 12 strán. Avšak možnosti tohto fóra to neumožňujú. Preto sa pokúsím naservírovať aspoň zopár tých „najšťavnatejších“ kúskov. A ako hovorí názov tejto eseje, budú to výroky znamenitej kuchárky.

Predtým však stručné uvedenie do situácie. V čase tuhej zimy prichádza Mack,

otec piatich detí, do hôr, do akejsi rozbitej chaty, ktorá je hlavným dejiskom podstatnej časti príbehu, a od ktorej je odvodený aj názov diela. Mack sa v chatrči stretáva s Bohom, ktorý je predstavený v troch osobách: tučná černoška Tato, Ježiš tak, ako je obvykle zobrazovaný, a jemná aziatka Saraju, ktorá je obrazom Božieho Ducha. Chatrč sa ale náhle zmení v útulnú chalúpku a zima navôkol sa príchodom Macka premieňa na teplú a voňavú jar. Gro rozhovoru šiestej kapitoly sa odohráva v kuchyni a témou je Mackov vzťah k Bohu i vzťah Boha k Mackovi a k ľuďom vôbec.

Prvým chutným kúskom sú slová, ktoré Ježiš vyslovil o Tato: „*Je to číslo! Vždy môžeš rátať s tým, že ťa vytočí...*“ Tá veta síce ďalej šťavnato pokračuje, ale myslím, že sa stačí zastaviť pri tom, že človek sa môže vždy spoľahnúť na to, že ho Boh „vytočí“. Naozaj neuveriteľné! I Keď to KSSJ neuvádza ako jeden z významov, predsa je zrejmé, že spojenie „*vytočiť niekoho*“ znamená v slovenskom jazykovom úze „*nahnevať, naštváť niekoho*“. A predpokladám, že v takom zmysle to v tomto prípade aj bolo použité. Ale naozaj Boh ľudí šťve? Najskôr to vyzerá na Popovičov individuálny posun. W. Paul Young opisuje Boha ako toho, na ktorého sa dá spoľahnúť „*to throw you a curve or two*“, čo vo význame prenesenom z bejzbalu znamená „*to confuse someone by doing something tricky or unexpected*“, teda „*zmiast, popliesť niekoho niečím nečakaným alebo nejakým trikom*“. Nedalo by sa potom povedať, že „*vždy môžeš rátať s tým, že ťa prekvapí*“ alebo „*vždy je plná prekvapení*“?

„*Ja robím v dielni projekt z dreva.*“ Táto veta ma dostala. Odbornejšie: štylisticky neadekvátne prekladateľské riešenie, z hľadiska medzipriestorového faktora v preklade - neprirodzená exotizácia. Poznajúc trochu reálie, viem, že anglicky hovoriaci majú na všetko projekt. Na varenie, vyšívanie, umeleckú tvorbu, remeslá, štúdium, na prácu. Kým v angličtine je projektom samotná práca, v slovenčine sa „*projekt*“ používa ako plán, náčrt toho, čo sa má urobiť, zvyčajne na papieri, ako napríklad „*projekt stavby*“, „*projekt financovania*“. (Hoci je pravda, že dnešní žiaci a študenti „*projektujú*“ jedna radosť: projekt z angličtiny, z informatiky, z biológie, z dejepisu... z čohokoľvek. A neznamená to nič viac a nič menej, ako akási „*úloha navyše*“.) Takže Ježiš „*robí v dielni projekt z dreva*“. Konzervatívny slovenčinár by azda stratil reč: či vari v Amerike nemajú dosť papiera, že rysujú projekty na drevo? A pritom nejde o nič iné ako o prekladateľské „*riešenie*“ z originálu: „*I am working on a wood project in the shed*“. Alternatívy? No, napríklad: „*v dielni ma čaká ešte nejaká stolárska robota*“ alebo „*v dielni mám rozrobenú istú stolársku prácu*“, alebo „*potrebujem ešte dokončiť jednu stolársku robotu*“.

A nech sa páči, ďalší kúsok: „*Tato sa znova obrátila tvárou k nemu, teraz mala v rukách múku a šišku.*“ Veľmi zaujímavé. Teoreticky je možné mať v rukách ešte neupečenú šišku, možno s trochou múky, ale ako si predstaviť, že „*mala v rukách múku a šišku*“? Ak už mala hotové, hoci zatiaľ neupečené šišky, nepotrebovala

múku. A ak ešte mala v rukách múku, asi ešte nemala hotové šišky. Ako si to vysvetliť? Podľa mňa je nevysvetliteľné, ako sa z pôvodnej vety: „*Papa turned back to face him, now with flour and dough in her hands.*“, kde sa o šiške nič nehovorí, stala výpoveď obsahujúca šišku. Jasné, ide len o jedno slovíčko. A či „*mala ruky špinavé od múky a cesta*“ alebo „*mala v rukách múku a šišku*“, to obsah až tak nemení, však? Tak treba to potom vôbec riešiť? Škoda reči. A mimochodom, to cesto bolo na „*páj*“, nie na šišky. Ale čo na tom? Veď takýto „nepatrný“ negatívny významový posun nám predsa nepokazí chuť na... Na čo vlastne?

„*Väzni ma nezaujímajú.*“ Tak toto doslovne povedala prvá Božská osoba v preklade knihy *Chatrč*. Nechcem si predstaviť tých, ktorým sa táto kniha dostala do rúk za mrežami. Toto potrebovali počuť? Že Boha väzni nezaujímajú? Dobré, z kontextu ďalej vyplýva, že reč je o slobode, a že Boh nepotrebuje bábky, ktoré by konali jeho vôľu, ale slobodného človeka, ktorý sa pre to sám rozhodne. Je ale niečo, teda presnejšie niekto, kto Boha nezaujíma? Čo o tom hovorí autor? Aké slová v origináli vložil do úst Boha on? „*I'm not interested in prisoners.*“ Och, veď to je to isté! Čo teraz? No, asi to nejako štylisticky upraviť. Prečítať originál aj medzi riadkami. Nielen prekladať „*word for word*“. Napríklad? No napríklad: „*Mne nejde o to, aby ľudia boli mojimi väzňami.*“ Alebo „*Nechcem mať z ľudí väzňov.*“ A možno najvýstižnejšie by bolo: „*Nepotrebujem vazalov.*“

A čo poviete na toto: „...*Alebo choroba tvojej duše, ktorá ňa obmedzuje a spúta-va, spoločenské vplyvy v tvojom okolí, či zvyky, ktoré vytvorili synaptické spojenia a cestičky v tvojom mozgu. A reklama, propaganda a vzory. Čím je v skutočnosti sloboda pri tomto splývaní mnohostranných inhibítorov?*“ A o pár riadkov Boh sám odpovedá na svoju otázku: „... *sloboda je inkrementálny proces.*“ Toto hovorí originál: „*Or the intrusion of your soul's sickness that inhibits and binds you, or the social influences around you, or the habits that have created synaptic bonds and pathways in your brain. And then there's advertising, propaganda, and paradigms. Inside that confluence of multifaceted inhibitors, what is freedom really?*“ A odpoveď v origináli: „... *freedom is an incremental process.*“ Bez ohľadu na štylistickú stránku vetných konštrukcií prekladu, ktorá je, aká je, chcem sa zastaviť pri riešeníach „*synaptické spojenia a cestičky*“, „*splývanie mnohostranných inhibítorov*“ a „*inkrementálny proces*“. To, že sú v slovenskom texte ako „päšť na oko“, asi netreba zdôrazňovať. Uznávam, že oslobodiť sa od originálu a nájsť vhodné kreatívne riešenie je pomerne náročné. Ale nedalo by sa „*synaptické spojenia a cestičky v mozgu*“ povedať tak trochu „normálnejšie“? Ako napríklad: „*hlboko zakorenené zvyky/návyky*“? A „*splývanie mnohostranných inhibítorov*“? Čo si pod tým predstaviť? Slovo „*inhibítor*“ som počula naposledy na gymnáziu na hodinách chémie. A „*mnohostranný*“? Asi taký, čo má veľa strán. Tak čo sú tie „*multifaceted inhibitors*“? Je pravda, že slovo inhibítor nemá synonymum. Ani v angličtine, ani v slovenčine. Bude teda zrejme treba použiť nejaký opisný tvar, aby sme sa vyhli

neprirodzenej odbornosti a vložili Bohu do úst slová, ktorým môže rozumieť aj obyčajný slovenský smrteľník. Na to je potrebné pozrieť sa na kontext, kde o pár riadkov vyššie Tato hovorí, že na slobodu sa dá pozeráť z viacerých uhlov. Napríklad aj ako na niečo, čo je obmedzované pôsobením rôznych faktorov, z ktorých mnohé menuje. A vlastne ten zoznam pokračuje našou citovanou vetou. Ak je „inhibitor“ podľa KSSJ „*látka alebo príčina spomaľujúca alebo prerušujúca určitú činnosť*“, v tomto kontexte je to niečo obmedzujúce, čo má na slobodu negatívny vplyv. „*Mnohostranné inhibitory*“ sú teda vlastne „*negatívne vplyvy*“ a „*splývanie*“ je „*spolupôsobením*“. Otázka Boha by teda mohla znieť: „*Čím je vlastne sloboda vo víre všetkých týchto vplyvov?*“ alebo „*Má človek vôbec nejakú slobodu, ak je takto ohrozený/bombardovaný zo všetkých strán?*“ No a čo s tým „*inkrementálnym procesom*“? Je to veľmi zaujímavé. Prvá otázka je, či je sloboda procesom? Tá by mohla byť adresovaná filozofom či teológom. Skôr si myslím, že by sa dalo povedať, že miera, v akej osoba dokáže vnímať svoju slobodu, je priamo úmerná osobnej zrelosti. A dozrievanie je proces, napredovanie. Takže sloboda je podmienená zrelosťou. Zároveň však človek môže dozrievať iba v slobode. Znamená to, že sloboda a zrelosť sú si podmienené navzájom a sú úzko prepojené. Zaujímavá je definícia *Katechizmu katolíckej cirkvi*, ktorá hovorí, že „*sloboda je sila, ktorá človekovi umožňuje rásť a dozrievať v pravde a dobre*“. A „*inkrementálny*“? No, pozor, inkrement nie je opakom ekrementu! „*Incremental*“ znamená „*prírastkový*“, teda „*postupne rastúci, kumulovaný*“. Potom by sa dalo povedať, že sloboda je postupným dozrievaním, napredovaním. Možno cestou? Dobré, dalo by sa namietat, že Mack má zrejme vyššie vzdelanie a rozumel by Bohu, aj keby to všetko povedal „odborne“. Aký má potom význam toto zjednodušovanie, inými slovami, môj vlastný navrhovaný individuálny posun? Domnievam sa, že keďže je posolstvo knihy určené širokému spektru čitateľov, ako som naznačila v úvode, takéto funkčné zjednodušenie by neodradilo čitateľov mladších či tých, ktorým by chýbala odborná kompetencia, a zároveň by určite neuškodilo ani erudovanejším adresátom.

Nie, ešte stále nie je dosť. Zostáva nám ešte zopár súst. Mack obviňuje Boha Otca, teda Tato, že opustila Ježiša, keď trpel na kríži, pretože nedokáže pochopiť, že Boh človeka neopúšťa, bez ohľadu na to, ako to človek v danej chvíli subjektívne vníma. Tato argumentuje takto: „*Will you at least consider this: When all you can see is your pain, perhaps then you lose sight of me?*“ Tým chce povedať, že človek, ktorý nedokáže vo chvíli utrpenia vnímať nič okrem svojej vlastnej bolesti, nie je vtedy schopný „vidieť“ Boha. Teda: „*Napadlo ti niekedy, že možno ma nevidíš práve preto, že si plný svojej vlastnej bolesti/príliš zameraný na vlastnú bolesť?*“ A čo hovorí Tato v *Chatrči*? „*No považuj o tomto*“: „*Keď všetko, čo môžeš vidieť, je tvoja bolesť, azda ma strácaš z dohľadu?*“ Niet k tomu čo dodať.

Ako pre vás, ďalšia „chuťovka“. Tato vysvetľuje Mackovi, ako sa v skutočnosti

skončil Ježišov príbeh: „*Don't forget, the story didn't end in his sense of forsakeness. He found his way through it to put himself completely into my hands. Oh, what a moment that was!*“ Teda hovorí, že Ježišov životný príbeh sa neskončil jeho prežívaním opustenosti, ale že „sa z toho dostal“ tak, že svoj život, seba samého, celkom odovzdal Otcovi, čiže do rúk Tatu. V preklade Tato hovorí toto: „*Nezabudni, príbeh sa neskončil v tom zmysle, že by som ho bola zradila. Našiel svoju cestu a úplne sa vložil do mojich rúk. Bola to nádherná chvíľa.*“ V akom „tom zmysle“? Veď išlo o Ježišovo „vnímanie“ opustenosti. A akú cestu našiel? Ježiš predsa žiadnu cestu nehľadal. Ako dokonca sám o sebe hovorí v evanjeliách: „*Ja som Cesta*“. „*Find way through*“ nie je hľadaním cesty, aj keď v konečnom dôsledku nájdenie riešenia je hádam do istej miery nájdením cesty. V origináli však ide o to, že Ježiš, napriek tomu, že skutočne prežíval opustenosť, našiel „*riešenie*“ a odovzdal sa do rúk svojho Otca. (Dá sa to porovnať s 23. kapitolou Lukášovho evanjelia.)

No, a predsa tu máme trochu matematiky, aj keď nesúvisí s kruhom: „*Problém je v tom, že veľa ľudí sa usiluje pochopiť, kto som, a zvolia taký spôsob, že zoberú najlepšie verzie samých seba, umocnia ich na ixstú, dodajú všetku dobrotu, ktorú si vedia predstaviť, čo často nie je priveľa, a to nazvú Bohom.*“ Kostrbatosť tejto vety udivuje. Zas tá štylistika. Výber lexikálnych prostriedkov a ich syntaktické usporiadanie. Aby sme to mohli rozobrať, pozrime sa znova na originál: „*The problem is that many folks try to grasp some sense of who I am by taking the best version of themselves, projecting that to nth degree, factoring in all the goodness they can perceive, which often isn't much, and then call that God.*“ „*a zvolia taký spôsob*“ – slovenčina ako vyšitá! Čo tak: „*a (robia) to tak*“? „*Najlepšie verzie samých seba*“ – nebolo by lepšie „*to najlepšie zo seba*“ alebo „*ideálnu predstavu o sebe samých*“? „*Umocnia ich na ixstú*“ – vo všeobecnej definícii sa umocňuje na „*n-tú*“ (znamená to „*n-tý*“, posledný člen radu, teda dalo by sa povedať nekonečný člen, čo by aj v tomto kontexte dávalo zmysel a vlastne to tak uvádza aj originál), a keď už na „*x-tú*“, čo je to za zápis „*ixstú*“? „*Dodajú dobrotu, ktorú si vedia predstaviť*“ – prečo by si ju predstavovali, veď „*perceive*“ znamená „*vnímať, uvedomiť si*“? Navrhujem: „*prikrátajú k tomu všetko to dobré, čo sú schopní vnímať okolo seba, čoho však často nebyva veľa*“.

Predposlednou pochúťkou z toho, čo vyberám, je vyhlásenie: „*Nie som len najlepšia verzia toho, čo si viete predstaviť. Som oveľa viac ako to, nad a za všetkým, o čo ste schopní prosiť alebo uvažovať o tom.*“ I keď sa mi nepáči ani prvá veta, jednak preto, že je opäť doslovným prekladom vety „*I'm not merely the best version of you that you can think of,*“ a aj preto, že výberom jazykových prostriedkov nekladie dôraz na to, čo je dôležité, nechcem sa pri nej zastavovať, lebo druhá veta je oveľa „vyberanejšia“. Je to tak nielen preto, že zasa raz ide o náhradu slova slovom, ale aj pre nepochopenie významu. V origináli sa nič nehovorí o „*prosení*“: „*I am far more than that, above and beyond all that you can ask or think.*“ Je

predsa rozdiel medzi „ask“ – „pýtať sa“ a „ask for“ – „prosiť o, žiadať“. Boh chcel povedať, že svojím bytím úplne presahuje ľudské predstavy a intelektuálne schopnosti, že človek nie je schopný predstaviť si ho, lebo je oveľa väčší ako ľudské myšlienky o ňom, a v slove „ask“ sa skrýva fakt, že aj keby človek dostal odpovede na všetky otázky, ktoré má o Bohu, stále by nevedel, aký je, pretože v otázkach človeka sa odráža jeho rozumová, zmyslová či nadzmyslová skúsenosť, a tú Boh nekonečne prevyšuje.

A posledné sústo je trochu väčšie, treba preto naširoko otvoriť ústa. (Áno, padá pritom sánka.) Spojila som dve vyjadrenia dokopy, pretože súvisia: „Žijem v štádiu ustavičnej spokojnosti, čo je normálny stav mojej existencie,“ a „stvorili sme vás, aby ste sa na tom zúčastňovali. No potom sa Adam, ako sme predpokladali, rozhodol ísť svojou cestou, a všetko sa to pohnojilo.“ Tak po prvé, ako sa dá žiť v „štádiu“ ustavičnej spokojnosti, keď štádium je etapa, stupeň, niečo, čo nie je konečné, trvalé, niečo, po čom nasleduje niečo ďalšie? V origináli sa dvakrát opakuje slovo „stav“: „I live in a state of perpetual satisfaction as my normal state of being.“ Myslím si, že v oboch prípadoch sa dá úplne toto slovo vynechať bez zmeny významu: „Žijem v ustavičnej spokojnosti, čo je pre mňa úplne normálne.“ Dalo by sa ešte polemizovať o „ustavičnej spokojnosti“, pretože „satisfaction“ je aj „naplnenie“, ale to nechajme teraz tak. Po druhé, výraz „ako sme predpokladali“ vo mne vyvoláva pocit, že Boh je akýsi namyslený teoretik, ktorý je pyšný na to, že jeho predpoklady a odhady sa naplnili. Originál hovorí: „We created you to share in that. But then Adam chose to go it on his own, as we knew he would, and everything got messed up.“ „As we knew he would“ nie je to isté ako „ako sme predpokladali“. Možno je to môj subjektívny pocit, ale preklad je podľa mňa chladnejší. Asi je to slovíčkom „know“. Ak niečo viem, tak to nepredpokladám, pretože to viem. Boh chcel povedať, že i keď vedel, že človek sa môže rozhodnúť a rozhodne sa proti jeho vôli a plánu, i tak „riskoval“ a „šiel do toho“: „Ale Adam sa rozhodol ísť svojou vlastnou cestou, a vedeli sme, že pôjde“. A do tretice, že sa niečo „pohnojilo“ nie je síce vulgárne, ale v texte to vôbec nesedí, je to príliš expresívne. Pokojne by sa dalo povedať: „a tým sa všetko prevrátilo naruby“.

Čo dodať na záver? Nevieť. Nevieť, či sa smiať, či plakať. Nevieť, čo tieto kúsky spôsobili vo vašom tráviacom trakte. Riešenia, ako ich ponúkam, nie sú jediné a možno ani najlepšie, ale omylov, či už lexikálnych, syntaktických alebo sémantických je nielen v šiestej kapitole *Chatrče* viac než dosť. Nerozumieť tomu. Nevieť, prečo je to tak. A účelová kritika prekladu? A jazyková redakcia? Možno nebol čas. Možno ani priestor. No kupuje sa (a snáď ešte číta). To dokazujú čísla. Ale sú vysoké čísla predaných kusov tým jediným, čo nás zohreje pri srdci a zabezpečí pocit zadosťučinenia a dobre vykonanej práce?

PRAMENE

YOUNG, W.P.: *Chatrč*, Bratislava : TATRAN, 2009.

YOUNG, W.P.: *The Shack*, London : Hodder & Stoughton, 2008.

LITERATÚRA

Evanjelium podľa Matúša – kapitola 1. In: Sväté písmo. [online]. [cit: 2012-04-25]. Dostupné na internete: <<http://www.svatepismo.sk/listovat.php?kniha=47>>.

GROMOVÁ, E.: *Kapitoly z úvodu do prekladateľstva I*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 1998.

HUŤKOVÁ, A. : *Výbrané kapitoly z teórie prekladu literárno-umeleckých textov*. Banská Bystrica : Filologická fakulta UMB, 2003

Katechizmus katolíckej cirkvi. In: Katechizmus.sk. [online]. [cit: 2012-04-25]. Dostupné na internete: <<http://www.katechizmus.sk/>>.

POPOVIČ, A.: *Teória umeleckého prekladu. Aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. Bratislava : Tatran, 1975

Slovenské slovníky. In: Jazykovedný ústav L. Štúra SAV. [online]. [cit: 2011-4-15]. Dostupné na internete: <<http://slovníky.korpus.sk/>>.

The Free Dictionary. In: The Free Dictionary by Farlex. [online]. [cit: 2011-4-15]. Dostupné na internete: <<http://www.thefreedictionary.com>>.

Mgr. Lucia Šuňavská

Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Ružová 13

974 11 Banská Bystrica

lucia.sunavska@gmail.com